

د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج رول او پر وړاندې یې خنډونه

اسدالله سعادت^۱، سعیدالله شینواری^۲، محمد صادق صالحی^۳^{۱،۲} د کرنیزې توسعې څانګه، د کرنیز اقتصاد او توسعې پوهنځی، د افغانستان د کرنیزو علومو او تکنالوژۍ ملي پوهنتون، کندهار، افغانستان^۳ د آګرومې څانګه، د نباتي علومو پوهنځی، د افغانستان د کرنیزو علومو او تکنالوژۍ ملي پوهنتون، کندهار، افغانستانایمیل: asadsuadat@gmail.com

لنډیز

د ټیکامون اقتصادي پرمختګ لپاره کرنیزه پراختیا ډېره اړینه ده. د کرنیزې پراختیا له لارې د کرنیزو تولیداتو زیاتوالی، د خوړو خونديتوب، د کلیوالو سیمو د بېوزلۍ کمول او کلیو بښانه پراختیا رامنځته کېږي. کرنیز ترویج د کرنیزې پراختیا مهم عنصر دی چې له دې لارې د کروندګرو مهارتونه لوړېږي، تخنیکي او سازماني مهارتونه په پراختیا کې مرسته کوي. په پایله کې د کروندګرو د تولید کچه لوړه او باکیفیته حاصلات لاس ته راځي. د کرنیزو محصولاتو په ډېرښت او پایداره کلیوالي پراختیا کې کرنیز ترویج ډېر رول لري، د کلیوالو د کورني اقتصاد د ودې سبب کېږي. نن ورځ په نړۍ کې د خوړو د خونديتوب او اقتصادي ودې په برخه کې ترویج ډېر اهمیت لري. که څه هم ترویج د کرنیزې پراختیا لپاره ډېر اغېزمن دی خو زموږ د هېواد د کرنې د پراختیا لپاره کرنیز ترویج ته پوره پام نه دی شوی. د همدې ستونزې په پام کې نیولو سره دا څېړنه طرح شوې چې موخه یې د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج د رول او پر وړاندې یې د خنډونو پېژندل دي. دا تشریحي - استنباطي څېړنه ده چې دکتابتوني کړنلارې پر بنسټ تر سره شوې، معلومات یې له کورني او خارجي معتبرو کتابونو، مقالو او وېبپاڼو څخه راټول او تحلیل شوي دي. د څېړنې پایله ښيي چې د کرنیز ترویج د پروګرامونو له لارې د کروندګرو وړتیاوې لوړېږي، د کرنیزو محصولاتو تولید ډېرېږي او کیفیت یې لوړېږي، د کروندګرو د کورنیو د اقتصادي ودې سبب کېږي، د کروندګرو د ستونزو لپاره معیاري حل رامنځته کېږي، کرنیز ترویج د کرنې د پراختیا لپاره اساسي عنصر دی. د کرنیز ترویج مهمې ستونزې د مالي تامین نشتون، د ترویج د کارکوونکو کموالی، د باور او اړیکو کموالی، د کرنیز ترویج او د کرنې د زده کړیزو ادارو ترمنځ د همغږۍ نشتون، د منظمې پالیسۍ، پلان او ملاتړ نشتون دی.

آرپوه: خنډونه، کره، کرنیز ترویج، خدمتونه، کرنیزه پراختیا

The Role of Agricultural Extension in Agricultural Development and Its Barriers

Asadullah Sadat¹, Saeedullah Shinwari², Mohammad Sadiq Salih³^{1,2}Department of Agricultural Extension, Afghanistan National Agricultural Sciences and Technology University, Kandahar, Afghanistan³Department of Agronomy, Afghanistan National Agricultural Sciences and Technology University, Kandahar, AfghanistanEmail: asadsuadat@gmail.com

Abstract

Agricultural development is very important for sustainable economic development. Through agricultural development can increase the agricultural production, food security, rural poverty reduction, and stable rural development. Agriculture extension is the fundamental of agriculture development, via it can improve technical and organizational skills and in farmer's production, finally a high-quality level of the harvest is achieved. In world today extension plays an important role in the increase of agricultural products and sustainable rural development, it leads to the growth of the domestic economy of the villagers, Extension is very important in the field of food security and economic growth. Although extension is very effective for agricultural development but not enough attention has been paid to agricultural extension for the development of our country's agriculture. Considering this problem, the research has been designed with the aim of agricultural extension for the development of agriculture. To determine the obstacles in front of it. This is descriptive-inferential research that is based on library procedures, the information is collected and analyzed from internal and external reliable books, articles and websites. The result of the research shows that through agricultural extension programs, the ability of farmers is increased, the production and quality of agricultural products is increased, the economic growth of farmers' families is caused, a standard solution is created for the problems of farmers, agriculture extension is for the development of agriculture. The main problems of agricultural extension are lack of financial security, lack of extension staff, lack of trust and communication, lack of coordination between agricultural extension and agricultural educational institutions, lack of regular policy, plan and support.

Keywords: Agricultural Development, Agricultural Extension Service, Agricultural Extension, Agriculture, Barriers

ارجاع: سعادت، ا.، شینواری، س.، صالحی، م. ص. (۱۴۰۳). د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج رول او په وړاندې یې خنډونه. ژورنال علوم طبیعی پوهنتون کابل ۷ (شماره فوق العاده کنفرانس بین المللی انقلاب سبز برای خودکفایی افغانستان). ۲۶۱-۲۸۲.

سریزه

کرنه د پرمختللو هېوادونو د اقتصادي ودې او لومړنيو ضرورتونو د ترلاسه کولو په موخه د ملا د تیر حیثیت لري، د دې هېوادونو د بشري ځواک ډېره برخه په کرنه کې بوخت وي او تر ډېره حده پورې د کورني ناخالص توليد د کرنې څخه لاس ته راوړي (سیدي بلوچ، ۱۳۹۸). د هېوادونو د باثباته اقتصادي پرمختگ لپاره د کرنې پراختيا ډېره مهمه ده (Özcatılbas et al., 2017) ولې د اغېزمنو ترويجي سازمانونو څخه پرته د کرنې پراختيا نا ممکنه ده (Van den Ban, 1999). کرنه د زیاتو هېوادونو د اقتصادي ودې بنسټ تشکیلوي، په ناخالص کورني عاید (GDP) او په صادراتو کې یې د پام وړ مرسته کوي (Msuya et al., 2017). کرنیزه پراختيا د کرنیزو سیستمونو، کرنیزو فعالیتونو، ټکنالوژیو او پالیسیو د ښه کولو او مثبت بدلون او دوامداره پروسې ته ویل کېږي ترڅو د کرنې له لارې باکیفیته تولیدات او باثباته پرمختگ رامنځته کړي، په دې کې مختلف فعالیتونه او کرنې شاملې دي چې موخه یې د کرنیزو تولیداتو زیاتوالی، د خوړو د خونديتوب رامنځته کول، د کلیوالي بېوزلۍ کمول، کلیوالي پراختيا او د دوامداره کرنیزو کړنو سرته رسول دي، کرنیزه پراختيا د خوړو د ترلاسه کولو په منظور د نړۍ د مخ په ډېرېدونکې نفوس د ژوند د سطحې لوړول، د اقتصادي ودې هڅول، او د باثباته پراختيا د موخو د ترلاسه کولو لپاره اړینه ده (FAO, 2018; World Bank, 2021; IFAD, 2021). کرنیز ترویج د هغه سیستم څخه عبارت دی چې د کروندگرو د بازارموندنې اړوند پوهه زیاته کړي، معلوماتي ټکنالوژی ته یې لاسرسی اسانه کړي. په څېړنه، تعلیم، سوداگری او نورو اړوندو ادارو کې د اړیکو د ټینګولو اسانتیاوې ورته برابري کړي او د هغوي سره د تخنیکي، سازماني او مدیریتي مهارتونو په پراختيا کې مرسته وکړي (FAO, 2010). د کرنیز ترویج زده کړه داسې یوه پروسه ده چې د کروندگرو د مهارتونو د لوړولو او ښه کولو لپاره په کار لویږي، دا خدمتونه د کروندگرو سره مرسته کوي چې د تولید کچه لوړه او باکیفیته حاصلات تولید کړي (Van den Ban, 2002, Maginga et al., 2018)، کرنیز ترویج یوه هراړخیزه تگلاره ده چې د کرنې د کړنو ښه کول، باثباتی ته وده ورکول، غذايي خونديتوب لوړول او کروندگرو د زده کړي، روزني او د هغوی د حمایت له لارې پیاوړي کول په پام کې نیسي (Fujita & Min, 2000, Ahmad & Slathia, 2011). د کرنیز ترویج پروگرامونه د کروندگرو د ژوند د کیفیت په لوړولو، زده کړه او د نوي کرنیزو ټکنالوژیو او غوره فعالیتونو د ترسره کولو په برخه کې مهم رول لوبوي، د کرنیز ترویج کارکوونکي د کروندگرو سره په مختلفو کرنیزو بخشونو کې مرسته کوي لکه د توکو عرضه، تولید، او بازار موندنه، د کرنیز ترویج بریالیتوب په مختلفو فکتورونو پورې اړه لري لکه د کروندگرو گډون، د ترویج د کارکوونکو فعالیت، او د ترویج مېتودونه (Maulidiah et al., 2021)

باثباته او منظمو ترویجی پروگرامونو له لارې، د کرنې په تولید کې د پام وړ او چټک پرمختګونه رامنځته کېږي (Madu et al., 2013). د ترویجی خدمتونو په برخه کې د (ICT) کارول په سیمه ییزه او نړیواله کچه په یوه وخت کې د کروندګرو ډېر شمېر ته پوهه او مهارتونه چمتو کوي ترڅو خپل کرنیز فعالیتونه د پخوا په پرتله ښه کړي (Abdu-Raheem & Worth, 2011). ترویج له کروندګرو سره دا مرسته کوي چې دوی ته متوجه ننگونې لکه کم تولید، د سرچینو تخریب، خطرونه او د بازارموندنې ستونزې چې دغه ننگونې او ستونزې د روزنې او د اسانتیاوو د برابرولو له لارې حل کړي چې د دې لارې کروندګرو د ژوند د کیفیت د ښه کولو باعث کېږي (Salman, 2020) همدارنګه د دې ننگونو د له منځه وړلو لپاره د کرنیز ترویج منظمې ستراتیژۍ، ماهر کارکوونکي، نوي روشونه او عام خصوصي ګډون ته هم اړتیا شته ترڅو یادې ننگونې په اساسي توګه له منځه یوړل شي (Salman, 2020). د ترویج کارکوونکي د نوي ټکنالوژۍ د پلي کولو پر وړاندې روانې، سیستماتیک، فزیکي او اقتصادي خنډونه درک کوي، چې د دې خنډونو په درک کولو سره کولای شي له کروندګرو سره د نوي ټکنالوژۍ په منلو کې مرسته وکړي او د دې لارې په بریالیتوب سره نوي نوښتونه پلي کړي (Mwangi, 1998) په سیمه ییزه کچه د ترویج کارکوونکي د هڅوونکو، ښوونکو او د اسانتیاوو د رامنځته کونکو په توګه کار کوي ترڅو د کروندګرو ګروپونه بیاوړي کړي او د دوی د کرنې مهارتونو ته وده ورکړي (Hestningsih et al., 2021). کرنیز ترویج د کرنیزې پراختیا او اقتصادي پراختیا د ترلاسه کولو اساس او کلۍ ده (Birkhaeuser et al., 1991). ترویج د کروندګرو د ناسمو کړنو او فعالیتونو په سمولو کې مرسته کوي او د عامه ګټو د ساتلو په موخه د نوي ټکنالوژۍ په اړه د معلوماتو د چمتو کولو له لارې سرچینې په ښه توګه ځانګړې کوي (Birkhaeuser et al., 1991). ترویج د کروندګرو د ترویج د استازو او څېړونکو ترمنځ معلومات انتقالوي ترڅو کروندګرو ته د کرنیزې پراختیا اړونده روزنه ورکړي او د دوی د ژوند سطحه لوړه کړي (Uddin, 2008). د ترویج موخه د تولید، عاید، او د غذايي خونديتوب لوړول دي، خو کرنیز ترویج د دودیزو کړنو، بېوزلۍ، د نفوس چټکه وده او د چاپیریال د تخریب په څېر د ننگونو سره مخ دي (Albore, 2018). د کرنیز ترویج اصلي موخه د کرنې سوداګریزه کول دي چې دا د تولید، صادراتو او د کروندګرو د عایداتو د زیاتولو له لارې صورت نیسي (Mahaliyanaarachchi & Bandara, 2006). په داسې حال کې چې د کرنې سوداګریزې کول ډېری د فارم تر اندازې پورې اړه لري، ترویج کولای شي د کوچنیو کروندو لرونکو کروندګرو سره د مناسبې ټکنالوژۍ په استعمال سره د کرنې په سوداګریزه کولو کې مرسته وکړي (Mahaliyanaarachchi & Bandara, 2006). د کرنیز ترویج کارکوونکي د کرنې او د کلیو د پراختیا په مختلفو فعالیتونو کې ښکېل وي (Debelo, 2020). په

مخ پر ودې هېوادونو کې گرځنده تلیفون او د ICT خدمتونو د کرنیز ترویج د پروگرامونو له لارې د ټکنالوژۍ په خپرولو کې اسانتیاوې رامنځته کوي (Aker, 2011). په ډېرو پرمختللو هېوادونو کې د کرنې ډیره برخه کوچني فارمونه تشکیلوي (Wijeratne, 1988). د ټولني د غړو د گډون پر بنسټ د ترویج جوړې شوې طریقي او مېتودونه په دې وروستيو کلونو کې د ترویجي خدمتونو د وړاندې کولو لپاره ډېر اغېز او گټورې تمامې شوي دي (Feder et al., 2010). د ترویج خدمتونو په ډېرو پراختيايي فعاليتونو کې ډېر اغېزمن تماميري (Rivera & Sulaiman, 2009). د کليو د پراختيا په برخه کې د باثباته مثبتو پایلو د ترلاسه کولو لپاره په ښه توگه گټه ورڅخه اخیستلی شي (Zwane, 2012). د ترویج سیستم د ځانگړې پالیسي، مثبتو بدلونونو او همدارنگه د پانگونې له لارې پیاوړی کېدای شي (Swanson & Rajalahti, 2010) ترویجي پروگرامونه هغه وخت پیاوړتیا ترلاسه کولای شي چې د چاپیریال سره مناسب او د سیمې د وگړو د خوښۍ او غوښتنې پر بنیاد باندې وي (Davis et al., 2010). کرنیز ترویج خپل فعالیتونه او خدمتونو د تولیدوونکو، عرضه کوونکو او د کروندگرو د ټولنیز-اقتصادي ژوند د ښه کولو په موخه وړاندې کوي (Gebremedhin et al., 2006). د کرنیزو محصولاتو په زیاتوالي او د کليو په پراختیا کې کرنیز ترویج ډېر رول لري، دا ځکه چې کرنیز ترویج د کوچنیو کروندو او کروندگرو ته د مناسبې ټکنالوژۍ په اړه معلومات ورکوي او د بسواده کروندگرو پوهه او مهارتونه لوړوي (Purcell & Anderson, 1997). کرنیز ترویج د ټکنالوژۍ د انتقال، د کلیوالو د زده کړې، د کروندگرو سره د ستونزې د حل او د کروندگرو د فعالیت د هڅولو له لارې په کلیوالي سیمو کې د بیوزلی او فقر په کمولو او د غذايي خونديتوب په رامنځته کولو کې ډېر مهم رول لري (Christoplos & Kidd, 2000). د کرنیز ترویج عمده موخه د کليو د پراختیا او انکشاف لپاره د کروندگرو د پوهې لوړول دي (Bonye et al., 2012)، داسې نوښتونه رامنځته کوي چې د هغه په واسطه سره په اسانۍ او لنډ وخت کې د کرنې انکشاف او د کروندگرو کورنی اقتصادي ښه والی ترلاسه کولای شي (Alemu et al., 2016)، د نوي ټکنالوژۍ لپاره د معلوماتو منبع چمتو کوي چې د هغه په پلي کولو سره کروندگر خپل تولید، عاید او د ژوند سطحه لوړولای شي (Bonye et al., 2012). نن ورځ په نړۍ کې د خوړو د خونديتوب او اقتصادي ودې په برخه کې د کرنیز ترویج اهمیت مخ پر زیاتېدو دی (Van den Ban, 1999).

په ټولیزه توگه کرنیز ترویج په ټوله نړۍ کې د کروندگرو د ټولنیز او اقتصادي ژوند په وده او پراختیا کې مهم رول لوبوي، د کروندگرو د زده کړې، د کروندگرو د سازمانونو پیاوړتیا، د ټکنالوژۍ په پلي کولو، او بازار ته د لاسرسي اسانتیا رامنځته کوي. کرنیز ترویج لوړ تولید، عاید، او د ژوند د کیفیت ښه والی

رامنځته کوي، په هر صورت ترویج د پام وړ ننگونو سره هم مخ دي، د دې لپاره چې کرنې ته پراختیا او انکشاف ورکړو او کرنه مو سوداگریزه شي نو د کرنیز ترویج ننگونې باید له منځه یوړل شي، د دوامدارې پانگې اچونې له لارې ترویج کولای شي په پرمختللو هېوادونو کې د کرنې او اقتصادي ودې لامل شي. د همدې عواملو په نظر کې نیولو سره دا څېړنه طرح شوې ده چې موخه یې د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج د رول او پر وړاندې یې د خنډونو پیژندل دي.

د څېړنې ستونزه

کرنیز ترویج کروندگرو ته د پوهې، د معلوماتو د رسولو او خپرولو او د نوښتونو د عملي کولو له لارې د کرنیزې پراختیا لپاره ډېر مهم دی، که څه هم کرنیز ترویج د باثباته کرنیزې پراختیا لپاره ډېر اغیزمن تمامیري خو بیا هم زموږ په هېواد کې د کرنې د پراختیا لپاره کرنیز ترویج ته توجه نه ده شوې او په دې برخه کې یو لږ نورې ستونزې او خنډونه هم موجود دي لکه د کرنیز ترویج د پروگرامونو لپاره د کافي بودیجې او منابعو نشتوالی، د روزل شویو او ماهر و متخصصانو کمښت، تخنیکې خنډونه او پر دې باندې برعلاوه د څېړنې او د بزگرانو د کړنو تر منځ د منلو د واټن زیاتوالی د کرنیز ترویج لپاره یوه بله ننگونه ده. د دې ننگونو د له منځه وړلو لپاره د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج د رول او په وړاندې یې د خنډونو پیژندل اړین دي، چې د دې خنډونو په لرې کولو سره به د بشري قوې د کاري ظرفیت پیاوړتیا، د مناسبو ټکنالوژیو څخه ګټه پورته کول او د څېړنو سرته رسول اسانه شي او په دې سره به په اغېزمنه توګه د کرنیزې پراختیا لپاره لاره هواره او د کروندگرو د ژوند په ښه کولو کې مرسته وکړي.

د څېړنې موخې

- د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج د رول معلومول.
- د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج د ستونزو او خنډونو روښانه کول.

د څېړنې پوښتنې

- د کرنې په پراختیا کې کرنیز ترویج څه رول لري؟
- د کرنیز ترویج پر وړاندې کوم مهم خنډونه موجود دي؟

تېرو څېړنو ته کتنه

د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج رول

په دې برخه کې په نړيواله کچه په مختلفو هېوادونو کې زياتي څېړنې شوي دي چې ځينې مهمې څېړنې يې په دې ډول سره خلاصه کېږي: Davis او ملگري يې په (۲۰۲۰ ز.) کال کې د کرنيز ترويج نړيوال وضعيت او فعاليتونه څېړلي دي. پايله يې ښيي چې کرنيز ترويج او مشورتي خدمتونه د کليوالو او کروندگرو د ننگونو لکه ټيټ توليد، د غذايي خونديتوب نشتون، او د چاپيريال د خرابوالي په پېژندلو کې ډېر مهم دي. په (۲۰۱۲ ز.) کال کې Omar او ملگرو يې د کرنې په باثباته پراختيا کې د کرنيز ترويج رول څېړلی دی چې داسې پايله يې په لاس ورڅخه راوړې ده، د کرنې د پراختيا او انکشاف لپاره ښه او منظم ترويجي سيستم ته اړتيا ده دا ځکه چې د پراختيايي پروگرامونو په پلان کولو او د هغه په پلي کولو کې د کروندگرو فعال گډون هڅوي. Maulidiah او همکارانو يې په (۲۰۲۱ ز.) کال کې يوه څېړنه د کرنې په پراختيا کې د کروندگرو د گروپونو رول تر عنوان لاندې ترسره کړېده پايله يې ښيي چې د ترويج د فعاليتونو او د ترويج د مېتودونو په برياليتوب کې د کروندگرو گډون د مهمو او کلیدي فکتورونو څخه دی چې ددې لارې په اسانۍ سره کروندگر هڅول کېږي او د کرنيزو محصولاتو د زياتوالي سبب کېږي. په (۲۱) مه پېړۍ کې د کرنيز ترويج خدمتونه د Fujita او Min له خوا څخه په (۲۰۰۰ ز.) کال کې مطالعه شوی دی، پايله يې ښيي چې د کرنې پاليسي او ترويجي زده کړه بايد د کروندگرو پر هڅولو باندې متمرکه وي ترڅو دوی وهڅول شي او وپتياوې يې لوړې شي چې په پراختيا، توليد او مديريت کې يې د کيفيت د لوړېدو سبب کېږي. Chintamanie په (۲۰۱۳ ز.) کال کې د گانا په هېواد کې د کرنيز ترويج بدلېدونکي چاپيريال او د کرنيزې پراختيا اړوند څېړنه کړېده پايله يې ښيي چې د کرنې د پراختيا لپاره د کرنيز ترويج په برخه کې سرمايه گذاري ډېر رول لري. د ترويجي پروگرامو په پلان کولو کې بايد د کروندگرو گډون، د څېړني او پراختيا اړيکې او بازار موندنه په نظر کې ونيول شي چې ددې لارې د کرنې په سکتور کې د کرنې ارزښت ډېرېږي. Danso-Abbeam او ملگرو يې د گانا په هېواد کې په (۲۰۱۸ ز.) کال کې د کرنيز ترويج او د هغه اغيزې د فارم پر محصولاتو باندې تر عنوان لاندې يوه څېړنه کړېده، پايله يې ښيي چې کرنيز ترويج د کرنيزو محصولاتو په زياتوالي او د کورنۍ د عايداتو په لوړولو کې د پام وړ رول لري. په (۲۰۱۹ ز.) کال د مصر په هېواد کې Hawary د کرنيزې پراختيا په ځنځيري ارزښت کې د کرنيز ترويج خنډونه څېړلي دي، په پايله کې يې يو لړ ستونزې په گوته کړي دي، هغه ستونزې چې کروندگر ورسره مخ دي د ارزښت په ځنځيرونو نه پوهېدل، د دولت د هڅو څخه په کافي اندازه گټه نه پورته کول، کښته توليد او د راکړې ورکړې لوړ لگښتونه دي، په کرنيز ترويج پورې تړلې ستونزې د عامه خدمتونو نشتون، د ستونزو د اوږد مهاله حل پر ځاي پر لنډ مهاله حل باندې تمرکز کول، د مالي تامين نشتون، کمزورې روزنه، د توليد په اړه د معلوماتو

نشتون، له صادراتو سره نه لېوالتیا، د بازار په اړه د معلوماتو نشتون، د لارښودونو نشتون او له ترویجی کارکونکو سره د اړیکې د ټینګولو د لارو چارو نشتون څخه عبارت دي. Kamara او Ganawah په (۲۰۲۱ز.) کال کې د کرنې د سکتور په پراختیا کې د کرنیز ترویج رول تر سرلیک لاندې څېړنه کېږه، پایله یې ښيي چې د کرنیز ترویج خدمتونه د کرنیزو محصولاتو پر تولید باندې مثبت اغېز کوي چې په دې برخه کې د کروندګرو بېسوادې، نظارت، د مالي تامین نشتون او د ننداریزو مېتودونو د سامان الاتو نشتون له مهمو ستونزو څخه دي. د ایتوپیا په هېواد کې Belissa د کرنیز ترویج د پالیسیو اړوند یوه څېړنه په (۲۰۱۶ز.) کال کې کېږه پایله یې ښيي چې کرنیز ترویج د کروندګرو پوهاوی او وړتیاوې لوړوي، د تولید په زیاتوالي او د څېړنې د پایلو په توزیع او پراختیا کې ډېره مرسته کوي، د تولید د کیفیت د ښهوالي سبب کېږي، ولې په دې برخه کې د تولیداتو په بازار موندنه او د مشتریانو په راجذبولو کې یو لړ ستونزې موجودې وي. د غلو دانو پر تولید باندې د کرنیز ترویج د خدمتونو اغېزې تر عنوان لاندې Lee او همکارانو یې په (۲۰۲۰ز.) کال کې د یوګاندا په هېواد کې څېړنه ترسره کېږه، داسې پایلې ته رسیدلي دي چې کرنیز ترویج په کره کې نوي نوښتونه پنځوي، د بازار معلوماتو ته لاسرسی اسانه کوي، د کرنیزو محصولاتو څخه زیات عواید لاس ته راوړي، د کروندګرو ظرفیت لوړوي، د کرنیزو پروګرامونو لپاره مناسبې ستراتیژۍ پلي کوي چې په دې سره په کره کې باثباته پرمختګ رامنځته کېږي. د زیمبابوې په هېواد کې Owens او همکارانو یې په (۲۰۰۳ز.) کال کې د کینیا یا فارم پر تولیداتو باندې د کرنیز ترویج د خدمتونو اغېزې مطالعه کېږي، پایله یې ښيي چې د کرنیز ترویج خدمتونو د فارم د کارکونکو (کروندګرو) وړتیاوې او ظرفیت لوړوي، د دې لارې د فارم په تولیداتو کې د پام وړ زیاتوالی رامنځته کېږي، ولې په دې برخه کې د فارم د تولیداتو ځانګړتیاوې او د ترویج خدمتونو ته د کروندګرو لاسرسی د ډېرو مهمو فکتورونو څخه دي. Morin او Ojha په (۲۰۰۱ز.) کال کې په کرنیز ترویج کې د شرکتونو ترمنځ ملګرتیا او همکاري تر عنوان لاندې د نیپال په هېواد کې څېړنه کېږه، پایله یې ښيي چې د کرنیز ترویج د منظمو شرکتونو رامنځته کول ډېر اغېزمن دي، چې د دې لارې د تولید زیاتوالی، د خوراکي توکو خونديتوب او د بیوزلی کمښت رامنځته کېږي، په دې برخه کې غیر دولتي موسسې په اغېزمنه توګه بیوزله کروندګرو ته خدمتونه او د لویو کروندګرو لپاره ټکنالوژي په صحیح او ښه توګه رسوي، خو دغه پروګرامونه باید یو او بل ته په دوه اړخیزه توګه ګټور وي. د Ghimire او د همکارانو له خوا یې په نیپال، هند او متحده ایالاتو کې په (۲۰۱۴ز.) کال کې د ترویج د سیستمونو اړوند بیاکننه شوې ده؛ پایله یې ښيي چې د کرنیز ترویج په سیستمونو کې د پام وړ توپيرونه موجود وو، د دې لارې د کرنیز ترویج خدمتونه په کافي اندازه سره تر کروندګرو پورې نه رسیري، په

ځينو ترويجي پروگرامونو کې د ترويج کارکونکي لازمه پوهه او مهارت نه لري، چې په دې سره د ترويجي خدمتونو او پروگرامونو د کيفيت د ټيټوالي سبب کېږي. په (۲۰۱۷ ز.) کال کې Dhital د نيپال په هېواد کې د کرنيز ترويج اړوند بياکننه کېږده؛ داسې پايلې ته رسيدلي دي چې د کرنيز ترويج په سيستمونو کې لويې ستونزې په کليوالي ځوانانو او کروندگرو کې د هڅونې د نشتون، د طبيعي سرچينو تخريب او د اقليم بدلون، په کافي اندازه سره د ترويج د کارکونکو نشتون، د ترويج د کارکونکو د وړتياوو او مهارتونو نشتون، په کافي اندازه سره د زيربناوو نشتون، د (ICT) اړوند د کروندگرو د استعمال د مهارت کموالي، په ترويجي پروگرامونو کې د څارنې او ارزونې کموالي، د زيدخلو اړخونو ترمنځ کمزورې اړيکې، د کروندگرو د زده کړې ټيټه کچه، په کافي اندازه سره د بوديچې نشتون او د بازارموندنې په برخه کې د ترويج د کافي خدمتونو د نشتون څخه عبارت دي. د افريقا په انکشاف او پراختيا کې د کرنيز ترويج رول، د ترويج د کارکونکو اهميت او د هغوی د بدلون اړتيا په (۲۰۱۷ ز.) کال کې د Msuya او همکارانو له خوا څخه څېړل شوي دي، دوی داسې پايلې ته رسيدلي دي چې د کرنيز ترويج پر وړاندې ننگونې او خنډونه په ډېرو هېوادونو کې سره ورته دي چې د دې لپاره يو گډ حل ممکن دی، د کرنيز ترويج په کارکونکو کې پر روزنه او مهارت سربېره اړيکې هم ډيرې مهمې دي تر څو د پروگرامونو په پلي کولو کې د پېښېدونکو ستونزو او خنډونو په حل کې مرسته وکړي. Özcatbas او همکارانو يې په (۲۰۱۷ ز.) کال کې په باثباته کرنيزه پراختيا کې د کرنيز ترويج او ترويجي زده کړې رول څېړلی دی، پايله يې ښيي چې د باثباته کرنيزې پراختيا لپاره د کرنيز ترويج زده کړه او ترويجي پروگرامونه ډېر مهم رول لوبوي، باثباته پرمختگ د اقتصادي، اجتماعي او چاپيريالي (محيطي) عواملو له مخې ټاکل کېږي.

د کرنيز ترويج پر وړاندې ستونزې

په نړيواله سطحه د کرنيز ترويج د خدمتونو په وړاندې يو لړ ستونزې شته چې عمومي ستونزې د ترويج د سيستم د ننه ستونزې، د استوايي هېوادونو د ترويج ستونزې او نورې دي. له دې څخه يې ځينې په خلاصه ډول په لاندې جدول کې توضيح کېږي:

جدول (۱): د کرنیز ترویج پر وړاندې ستونزې

شماره	ستونزې (خنډونه)	توضیحات
۱	کافي او منظمو معلوماتو ته د لاسرسی نشتون	هغه کسان چې په کرنه کې ښکېل دي د کرنیزې پراختیا لپاره لازمو مهارتونو او معلوماتو ته اړتیا لري تر څو په ساحه کې بیوزلي کمه کړي او منابعو ته لاسرسی اسانه کړي، ولې په دې برخه کې لکه څنګه چې ښایي کافي معلوماتو ته د کروندګرو لاسرسی کم دی.
۲	د کرنیز ترویج د خدمتونو په سرته رسولو کې د بودیجې نشتون	د کرنیز ترویج فعالیتونه یوې اندازې بودیجې ته اړتیا لري دا ځکه چې د کرنیز ترویج د فعالیتونو په سرته رسولو کې د دندو زیاتوالی، د پالیسی پراخوالی، د نورو ادارو سره اړیکې، سیاسي او مالي ملاتړ ترلاسه کول او مالي تامین د ترلاسه کولو ضرورت وي.
۳	د کرنیزو پروګرامونو د ملاتړ نشتون	د کرنیز ترویج پروګرامونه او فعالیتونه پوره ملاتړ ته اړتیا لري چې کرنه او د کلیو د پراختیا په برخه کې د دولت، شخصي او دولتي موسسو کافي او قوي ملاتړ نشته.
۴	په کافي اندازه د پالیسیو او منابعو نشتون	په لوړه سطحه د کرنیز ترویج په پروګرامونو کې پالیسی او سرچینې په دوامداره توګه سره د کرنې د پراختیا لپاره نه ځانګړې کېږي.
۵	د حکومت د جوړښت ستونزې	(ځینې حکومته ډېر مرکزي وي) چې دا د اغېزمن ترویجي پروګرام په وړاندې یو جدي خنډ کېدای شي. د کرنیزو سرچینو د تنوع او د خلکو د کلتورونو او تعلیمي کچو په پام کې نیولو سره په ترویجي پروګرامونو کې غیر متمرکز لارو ته اړتیا شته.
۶	د کرنیزو ښوونځیو (اړوند مسلکي انستیتوتونه) کمښت	د کرنیزو ښوونځیو (اړوند مسلکي انستیتوتونه) کمښت د کرنیز ترویج پر وړاندې یوه جدي ستونزه ده. په دې ډول ښوونځیو کې د کرنې او د کلیو د پراختیا د پروګرامونو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره کسان روزل کېږي.
۷	د ترویجي پروګرامونو لپاره د کافي بودیجې نشتون	که څه هم د کرنې څخه معمولاً ډېر عاید په لاس راځي خو د کرنیز ترویج د پروګرامونو لپاره دولت مناسبه او کافي بودیجه نه ځانګړې کوي.
۸	د ترویجي پروګرامونو لپاره د مناسب قانون نشتون	د ترویجي پروګرامونو لپاره د مناسبې کړنلارې (قانون)، واضح پالیسی او لارښوونې نشتون، البته دغه موارد د کروندګر او د ترویج د کارکوونکي دواړو په برخه کې د جدي کمښت سره مخ دي.

- ۹ د ترویجی ادارو او د کرنې اړوند پوهنتونونو، پوهنځیو، ښوونځیو او د دولت د ترویجی ادارو ترمنځ کرنې اړوند زده کړیزو په کافي اندازه اړیکې نشته، چې د اړیکو دغې تشې ترویجی پروگرامونه غیر ادارو ترمنځ د اړیکو معیاري کړي دي.
- نشتون
- ۱۰ د ځانگړو دندو او د ترویجی پروگرامونو په ځانگړو دندو او پروگرامونو کې ځانگړې موخې نشته پروگرامونو د موخو چې د نوموړو دندو او پروگرامونو د ترسره کولو په پایله کې په لاس راشي.
- نشتوالی
- ۱۱ د ترویجی پروگرامونو د په ترویجی پروگرامونو کې چې څومره ښایي په هماغه اندازه مناسبه څارنه او څارنې او ارزونې ارزونه نشته تر څو وښيي چې پروگرام خپلو اهدافو ته رسیدلی دی او که نه؟
- نشتوالی
- ۱۲ د اغېزمنو مېتودونو د ترویج په پروگرامونو کې د مناسبو او اغېزمنو مېتودونو او کړنلارو څخه استفاده نه کېږي، یعنې هغه مېتودونه او کړنلارې چې ډیرې اغېزمنې او د کروندگرو د زده کړې باعث کېږي، په کافي اندازه ترې گټه نه اخیستل کېږي.
- کموالی
- ۱۳ تر کروندگرو پورې په د کرنیز ترویج خدمتونه په اغېزمن ډول تر کروندگرو پورې نه رسول کېږي، په کافي اندازه د خدمتونو ځانگړي ډول د اطرافو او هغو کروندگر ته چې یادو خدمتونو ته اړتیا لري.
- نه رسېدل
- ۱۴ د وسایلو او موادو د ترویجی خدمتونو لپاره په کافي اندازه اغېزمنې اسانتیاوې او وسایل نشته، تر څو د هغو په استعمال سره ترویجی خدمتونه او پروگرامونه په اغېزمن ډول ترسره شي.
- نشتوالی
- ۱۵ د معیاري د ترویج د زده کړې لپاره د معیاري کریکولم (نصاب) نشتون، ځینې د ترویج د زده کړې داسې مرکزونه دي چې د عملي کار کریکولم او امکانات نه لري.
- کریکولم (نصاب) نشتون
- ۱۶ د ترویج د کارکونکو په ځینو ترویجی پروگرامونو کې د ترویج کارکونکي کم وي او نشي کولای چې په صحیح توگه کروندگرو ته معلومات او خدمتونه ورسوي، د ترویج د پروگرامونو د سرته رسولو لپاره د ترویج د کیفیت لرونکو کارکونکو نشتون او د ترویج د کارکونکو د تجربې او مهارتونو کمښت؛ ترویجی پروگرامونه او خدمتونه له ستونزو سره مخ کړي دي.
- کموالی
- ۱۷ د معاش کموالی د ترویج د کارکونکو معاش په ځینو ځایونو کې ډېر کم وي چې د ترویجی کارکونکو د کموالی او همدارنگه د ترویجی پروگرامونو د ځنډ او ځنډ سبب کېږي.

- ١٨ د ترویجی پروگرامونو د سویې لوړوالی وړ نه وي. د ترویج ځینې پروگرامونه ډېر په لوړه سطحه وي چې د ټولنې د گټې اخیستنې
- ١٩ د دوه اړخیزه اړیکو نشتوالی د کرنیز ترویج د کارکونکو، څېړنکو او کروندگرو ترمنځ دوه اړخیز جریان په کافي اندازه سره نشته چې د دې له امله نوې څیړنې او معلومات کروندگرو نه رسېږي، همدارنگه د کروندگرو ستونزې هم پر خپل وخت څیړونکو ته نه رسېږي ترڅو د کروندگرو ستونزې پر وخت باندې حل شي.
- ٢٠ د مناسب پلان نشتوالی په ترویجی پروگرامونو کې په مناسبه اندازه کلیدي پلان جوړونه کمه ده، پلان باید د کروندگرو او کلیوالو د اړتیا پر بنسټ باندې جوړ وي، د کروندگرو خوښو او غوښتنو ته لومړیتوب ورکول شوی وي. په ډېرو ترویجی سازمانونو کې د ترویجی پروگرامونو پلان کمزوری وي، د کروندگرو اساسي غوښتنې نه درک کوي، اوسنی وضعیت نه تحلیلوي.
- ٢١ په ترویجی پروگرامونو کې د ځوانانو د گډون کموالی د مخ پر ودې هېوادونو (٨٠٪) ځوانان په کلیوالي سیمو کې وي، چې د فقر او بیوزلی څخه اغېزمن وي خو له دې ډلې څخه (٧٪) په ترویجی پروگرامونو کې گډون کوي، چې دا ډېره کمه اندازه ده.
- ٢٢ د کروندگرو د بدلون نه منل د کروندگر د ترویجی پروگرامونو په وړاندې حساس وي، د ترویج د کار کونکي اطاعت نه کوي، د ترویجی فعالیتونو اړوند بدلون نه مني.
- ٢٣ ټولو کروندگرو ته د یو ډول سپارښتنو ورکول کله کله په یوه پراخه سیمه کې ټولو کروندگرو ته یو شان سپارښتنې ورکول کېږي پرته له دې چې د دوی ترمنځ توپيرونه (د فارم اندازه، د پانگې اندازه، بازارونو ته لاسرسی او نورې سرچینې) په پام کې ونیول شي، په داسې حال کې چې د هرې سطحې کروندگر ته ځانگړې او خاصه سپارښتنه په کار ده.
- ٢٤ د ترویج د کار کونکو د کافي مهارت او تجربې کموالی د کرنیز ترویج ځینې کارکونکي په کافي اندازه مهارت او روزنه نه لري، نوموړي کارکونکي نشي کولای چې د ترویج پروگرامونه او فعالیتونه په سالمه او کافي اندازه سرته ورسوي.
- ٢٥ په تصمیم نیونه کې ځنډونه په کرنیز ترویج کې کروندگر انفرادي تصمیم نیونه خوښوي په داسې حال کې چې په اوسني عصر کې ډله ایز تصمیم نیول د کرنې په پراختیا کې ډېر ښه رول لوبوي ترڅو د خاورې د تخریب او ککړتیا مخه ونیول شي، د اوبو لگولو، بازار موندنې او د شخړو د حل په برخه کې باثباته پراختیا را منځته شي.

۲۶	د کروندگر او د ترویج د کارکونکي ترمنځ د باور کچه کمه وي، کروندگر د تولید کارکونکي ترمنځ د باور په عنعنوي طریقو باندې باور لري په داسې حال کې چې په ترویجی پروگرامونو د سطحې کموالی کې د تولید عصري طریقې معرفي کېږي.
۲۷	د کروندگر د ټولنو، په کلیوالي سیمو کې هر کلی خپل کلیوالي سازمانونه لري چې د کلیو بانفوذ کسان اتحادیو او کلیوالي په کې برخه لري، نوموړي اشخاص د ترویجی پروگرامونو په سرته رسولو کې ډېره سازمانونو ترمنځ د ونډه لري، خو د کروندگر ټولنه او اتحادیه د نوموړو سازمانونو سره قوي اړیکې اړیکې نشتون نه لري، چې د ترویجی پروگرامونو د نقص سبب کېږي.

Source: (Feder et al., 1999; Rivera et el., 1991; Gaaya, 1994; Van den Ban & Hawkins, 1996; Van den Ban, 1999)

د هېواد د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج فرصتونه

د افغانستان نږدې (۸۵٪) کلیوالي نفوس په کرنه لگیا او د دې لارې د خپل ژوند لومړني ضرورتونه لاس ته راوړي، د هېواد د ملي عوایدو ډېره برخه له کرنې په لاس راځي، خو کرنې لازمه پراختیا نه ده کړې او د نورو هېوادو په پرتله ډېره وروسته پاتې ده. له نېکه مرغه زموږ په هېواد کې د کرنې د پراختیا لپاره لازم فرصتونه شته چې د هغوي څخه په ګټه اخیستنې کولای شو کرنې ته پراختیا ورکړو د کرنې د پراختیا فرصتونه د (طبیعي او اقلیمي فرصتونه، کافي بشري ځواک، د هېواد مناسب موقعیت، اداري او مدیریتی فرصتونه، معلوماتي ټکنالوژي، خدماتي فرصتونه، مناسبې ترانسپورتي اسانتیاوې) څخه عبارت دي. د کرنې د پراختیا لپاره دوې شونې لارې شته، یوه یې د شاړو مخکو ابادول او تر اوبو لاندې کول دي. دویمه لاره یې د بوټو او څارویو د تولیدي ظرفیت لوړول دي. په دغو دوو لارو کې لومړۍ لاره زیاتو وسایلو، ماشین الاتو او ډېرې پانګې ته اړتیا لري چې د هېواد د اوسني اقتصاد په پام کې نیولو سره دا لاره ستونزمنه ده، دویمه لاره پر علمي څېړنو او د پایلو پر ترویج او تر بزګرانو یې پر رسولو ولاړه ده چې د اغېزمن ترویجی سیستم له لارې د هېواد ګوټ، ګوټ ته په ډېر کم وخت کې رسیري، دغه لاره نسبتاً ارزانه او اسانه ده (بهرام او توخی عرب، ۱۳۹۴ ز؛ سیدي بلوچ، ۱۳۹۸ ز).

➤ ټکنالوژیکي پرمختګ: د ټکنالوژۍ چټک پرمختګ د کرنیز ترویج د خدمتونو لپاره ډېر فرصتونه رامنځته کړي دي، د ګرځنده تلیفونونو کارول، نېټ ته کافي لاسرسی، د لومړنیو کرنیزو وسایلو څخه استفاده د ترویج د فعالیتونو و مؤثریت او اغېزمنتوب ته وده ورکړې ده چې د کرنیز ترویج د پروگرامونو د غوره پایلو لامل کېږي (Ortiz-Crespo et al., 2021).

- د اقلیم د بدلون سره توافق کول: لکه څنګه چې د اقلیم بدلون د کرنې لپاره زیاتې ننگونې رامنځته کوي، د ترویج خدمتونه یو فرصت لري چې د کروندګرو سره مرسته وکړي چې د اقلیم د بدلون سره توافق وکړي او د هغه باثباته فعالیتونو په پلي کولو کې مرسته وکړي چې د اقلیم د بدلون اغیزې کموي (Muller et al., 2017).
- د کروندګرو ځواکمنتیا: د کرنیز ترویج په پروګرامونو کې د کروندګرو ګډون کول د تصمیم نیولو په پروسو کې هغوی ته وده ورکوي، د کرنیز ترویج خدمتونه کولای شي له دې فرصت څخه ګټه پورته کړي ترڅو بزګران د ګډون د لارو چارو له لارې ځواکمن کړي، د بزګرانو نوښت او د پوهې شریکولو ته وده ورکړي (Friis-Hansen, 2013).
- د ارزښت د زنجیر پراختیا: د ترویج خدمتونه د بزګرانو او مارکېټ ترمخ د اړیکو په ټینګولو کې مهم رول لري. د ارزښت د سلسلې پراختیا او بازار ته لاسرسی کولای شي د کروندګرو عاید لوړ کړي او د کرنې په مجموعي پرمختګ کې مرسته وکړي (Asiedu et al., 2016).
- پوهه او تخصص: د کرنیز ترویج خدمتونه د کرنې په مختلفو برخو لکه د حاصلاتو په تولید، د څارویو په پالنه، د افتونو په مدیریت او د کرنیزې ټکنالوژۍ اړوند د پوهې او تخصص یوه بلایه ذخیره لري. د دې پوهې د شریکولو له لارې د کروندګرو کرنې ښې کېږي او د حاصلاتو کچه یې لوړېږي (Inegbedion et al., 2018).
- اړیکې او ارتباطات: د کرنیز ترویج کارکونکي د اړیکو مختلف او مهم تخنیکونه کارولای شي، ترڅو کروندګرو ته په اغېزمنه توګه کرنیز معلومات ورسوي، ترڅو کروندګر نوموړي معلومات د کرنې د پراختیا لپاره په سمه توګه و کاروي، اړیکې او ارتباطات د نویو کرنیزو فعالیتونو او ټکنالوژيو په خپرولو کې زیاته مرسته کوي (Landini, 2021).
- په سیمه یزه کچه د ترویجی پروګرامونو موجودیت: د کرنیز ترویج خدمتونه عموماً په محلي ټولنو کې شتون لري، په دې سره د ترویج کارکونکي د سیمې د کرنیزو ننگونو او اړتیاوو په اړه ژوره پوهه ترلاسه کولای شي. دا دوی ته د دې وړتیا ورکوي چې په سیمه کې د کروندګرو د ځانګړو اړتیاوو سره سم محلي حللاري او د هغوي حمایت چمتو کړي (Qiao et al., 2022).
- همکاري او ګډون: د کرنیز ترویج خدمتونه اکثراً د دولتي ادارو څېړنیزو او غیردولتي مؤسسو سره په ګډه ترسره کېږي، د دوی دغه ګډون د څېړنو د پایلو او نوښتونو په ترویج او تر کروندګرو پورې

په رسولو کې اسانتیاوې رامنځته کوي، چې د کرنې د اغیزمنې پراختیا لامل کېږي (Buehren et al., 2019).

د څېړنې تگلاره

په دې څېړنه کې هڅه شوې چې د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج رول او په وړاندې یې خنډونه د علمي معیارونو سره سم مطالعه شي چې د مستندو کتابتوني مطالعو (کتابونو، مقالو، مجلو، ژورنالو) پر بنسټ تشریحي او استنباطي مېتود کارول شوی دی.

د څېړنې ډول

دا علمي څېړنیزه مقاله چې یوه تشریحي او استنباطي څېړنه ده د کتابتوني کړنلارې پر بنسټ ترسره شوې ده. هڅه شوې چې د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج رول او په وړاندې یې خنډونه د داخلي او خارجي منابعو په پام کې نیولو سره مطالعه شي ترڅو د افغانستان د کرنې په پراختیا کې یې رول د علمي معیارونو په پام کې نیولو سره معلوم شي.

د څېړنې سیمه

د دې علمي څېړنیزې مقالې موضوع د کرنې په پراختیا کې د کرنیز ترویج رول او پر وړاندې یې خنډونه دي. د څېړنې د معلوماتو د راټولولو لپاره د افغانستان د کرنیزو علومو او ټکنالوژۍ ملي پوهنتون د کتابتون، انټرنېټ، کرنیز فارم او همدارنگه د کورنیو او بهرنیو سرچینو څخه استفاده شوې ده.

د څېړنې د معلوماتو د راټولولو وسیله

په دې څېړنه کې د معلوماتو راټولول د کورنیو او بهرنیو معتبرو سرچینو (کتابونو، مقالو، مجلو، ژورنالونو) څخه د یادابنتونو د اخیستلو له لارې ترسره شوي دي، نوموړې څېړنه یوه کیفي څېړنه ده چې په کې کوم معلوم اعداد او ارقام نشته.

د څېړنې موندنې

د څېړنې د مطالعاتو د تحلیل څخه وروسته روښانه شوه چې د کرنیز ترویج پروگرامونه د کروندگرو او کلیوالو د ستونزو په حل او تصمیم نیونه کې ډېر اغېزمن تماميږي، د فارم د عاید پر زیاتوالي اغېزه لري. ترویجی فعالیتونه کروندگر هڅوي، وړتیاوې یې ور لوروي، د تولید د کیفیت د لوړېدو سبب یې کېږي. د کرنې د پراختیا لپاره د کرنیز ترویج په برخه کې سرمایه‌گذاری د کرنې په سکتور کې د ارزښت د زیاتېدو سبب کېږي. د کرنیز ترویج پروگرامونه د پراختیایي پروگرامونو بېچلتیا او ستونزې حلوي، د کرنیزو محصولاتو او عوایدو زیاتوالی رامنځته کوي، د کورنۍ عاید لوړوي. د کرنیز ترویج د پروگرامونو

په پلي کولو سره د ترسره شويو څېړنو پایلې په ډېره اسانۍ سره تر کروندگرو رسېږي، په کرڼه کې نوي نوښتونه رامنځته کوي، د بازار او مارکېټ معلوماتو ته د کروندگرو لاسرسی اسانه کوي. کرنیز ترویج د خوراکي توکو خونديتوب او د بیوزلې د کمښت سبب کېږي. د باشاته او ټیکاوونې کرنیزې پراختیا لپاره کرنیز ترویج ډېر مهم او مؤثر تمامېږي. همدارنگه د کرنیز ترویج د پروگرامونو په وړاندې یوه اندازه ستونزې او مشکلات هم شته چې د څېړنې د مطالعاتو څخه څرگنده شوه چې د کرنیز ترویج د عامه خدمتونو نشتون، د کروندگرو لخوا څخه د ستونزو د اوږدمهاله حل پرځای، پر لنډ مهاله حل باندې تمرکز کول، د مالي تامین نشتون، کمزورې روزنه، له صادراتو سره نه لېوالتیا، معلوماتو ته د لاسرسي نشتون، د ترویج له کارکونکو سره د اړیکو نشتون، د ترویجی پروگرامونو د څارنې او ارزونې نشتون، د سامان الاتو نشتون، د ترویج د کارکونکو د تجربې او مهارت کموالی، د ترویجی خدمتونو د کیفیت ټیټوالی، د کروندگرو د هڅونې کموالی، د کافي کارکونکو نشتوالی یې د مهمو ستونزو څخه دي. د هېواد د کرنې د پراختیا لپاره د کرنیز ترویج یو اندازه فرصتونه شته چې په ترویجی برخه کې د کافي پوهې او تخصص موجودیت، ټکنالوژیکي پرمختګ، اړیکې او ارتباطات، د اقلیم د بدلون سره توافق کول، د کروندگرو ملاتړ، همکاري او ګډون کول، په سیمه ییزو او ساده طریقو د ترویجی پروگرامونو ترسره کول یې د مهمو ټکو څخه عبارت دي، چې له یادو فرصتونو په استفادې سره کولای شو په کرڼه کې زیاته پراختیا رامنځته کړو.

مناقشه

د څېړنې د پای ته رسېدلو څخه وروسته څرګنده شوه چې د کرنیز ترویج پروگرامونه د کلیوالو او کروندگرو د عاید په زیاتوالي، تصمیم نیونه او د ستونزو په اغېزمن حل کې ډېره مرسته کوي، کرنیز ترویج کروندگر هڅوي، ظرفیت یې وړلوړوي او د کرنیزو تولیداتو د زیاتوالي سبب کېږي چې په دې برخه کې (Belissa, 2016; Fujita & Min, 2000; Owens et al., 2003) د څېړنو په پایله کې ورته پایلو ته رسېدلي دي. کرنیز ترویج په کرڼه کې نوي نوښتونه رامنځته کوي، کرنیزو معلوماتو ته لاسرسی اسانه کوي، د کروندگرو د کورنیو عواید زیاتوي او بیوزلي کموي (lee et al., 2020; Danso-). د ټیکاوونې کرنیزې پراختیا په ترلاسه کولو کې کرنیز ترویج ډېر اغېزمن تمامېږي ځکه چې د کرنیز ترویج د پروگرامونو د پلي کولو له لارې په کرڼه کې پراختیا او انکشاف رامنځته کېږي چې په دې برخه کې (Özcatalbas et al., 2017) هم د خپلې څېړنې پایلې په ورته توګه بیان کړې دي. د کرنیز ترویج د پروگرامونو او فعالیتونو په پلي کولو سره یو څه ستونزې او خنډونه هم شته، د څېړنې د معلوماتو له شننې څخه روښانه شوه چې د ترویجی پروگرامونو

لپاره د مناسبې بودیجې نشتون، د سامان الاتو نشتون، د ترویج د کارکوونکو د کافي تجربې او مهارتونو کموالی، د کروندگر او د ترویج د کارکوونکو ترمنځ د باور کموالی، د دوه اړخیزو اړیکو نشتون، په ترویجی فعالیتونو او پروگرامونو کې د کروندگرو او ځوانانو د گډون کموالی، د کروندگرو د بدلون نه منل، د ترویج د کارکوونکو د معاش ټیټوالی، د ترویج د کارکوونکو کمښت، د ترویجی ادارو او د کرنې د زده کړیزو ادارو ترمنځ د اړیکو او همغږۍ نشتون، د ترویج په پروگرامونو کې د اغیزمنو مېتودونو نشتون، د مناسبې پالیسۍ او پلان نشتون، د ترویجی پروگرامونو د ملاتړ نشتون، ترویجی خدمتونو او معلوماتو ته نه لاسرسی او ځینې نورې ستونزې دي چې د بېلابېلو څېړونکو او پوهانو له خوا څخه یې یادونه شوې ده.

پایله

د څېړنې پایله ښيي چې د کرنې د پراختیا لپاره د کرنیز ترویج په برخه کې پانگونه کول د کرنې د سکتور د ارزښت د ډېرېدو سبب کېږي. پایلې څرگنده کړه چې د کرنیز ترویج پروگرامونه د کرنیزو محصولاتو د زیاتوالي او د هغوی د کیفیت د ښه والي او د کروندگرو د کورنیو د اقتصادي ودې سبب کېږي. څېړنې وښوده چې کرنیز ترویج د کروندگرو او څېړونکو ترمنځ اړیکې زیاتوي چې د دې لارې په کرښه کې د څېړونکو د څېړنو د پایلو له لارې په کرښه کې نوي نوښتونه رامنځته کوي او د کروندگرو د ستونزو لپاره د څېړنو له لارې په لنډ وخت کې معیاري حل رامنځته کېږي. د څېړنې د معلوماتو له شننې وروسته روښانه شوه چې کرنیز ترویج د کرنې د پراختیا لپاره یو کلیدي او اساسي عنصر دی. د څېړنې پایلې د کرنیز ترویج یو لړ مهمې ستونزې په گوته کړې چې د مالي تامین نشتون، د ترویج د کارکوونکې د کافي تجربې او مهارت نشتون، په ترویجی پروگرامونو کې د اغیزمنو مېتودونو نه استعمال، د ترویج د کارکوونکو د معاش ټیټوالی، د ترویج د کارکوونکو کموالی، د کروندگرو د بدلون نه منل، د کروندگر او د ترویج د کارکوونکي ترمنځ د باور کموالی، په ترویجی پروگرامونو کې د کروندگرو او ځوانانو نه گډون، د اړیکو کموالی، د ترویجی پروگرامونو لپاره د منظمې پالیسۍ او پلان نشتون، د معیاري کریکولم نشتون، د ترویجی ادارو او د کرنې د زده کړیزو ادارو ترمنځ د همغږۍ نشتون، د ترویجی پروگرامونو د څارنې او ارزونې کموالی، د ترویجی پروگرامونو لپاره د مناسبو لایحو او قانونونو نشتون او د کرنیز ترویج د پروگرامونو د ملاتړ نشتون څخه عبارت دي. په هېواد کې د کرنې د پراختیا لپاره د کرنیز ترویج یو لړ فرصتونه موجود دي، د یادو فرصتونو په کار اچولو سره په کرښه کې په کافي اندازه پراختیا رامنځته کېږي.

سپارښتنې

- د کرنیزې پراختیا لپاره باید د کرنې پراختیایي پالیسي جوړونکي په خپلو پالیسيو او پلانونو کې کرنیز ترویج ته ځای ورکړي.
- په ترویجی پروگرامونو کې د گډون په موخه د اړوندو ادارو له لارې په کلیوالي سیمو کې د کرنیز ترویج د اهمیت اړوند باید کلیوالو او کروندگرو ته عامه پوهاوی ورکړل شي.
- د دې لپاره چې ترویجی پروگرامونه معیاري او گټور ثابت شي باید د کرنیزو زده‌کړیزو ادارو او ترویجی ادارو ترمنځ دوه اړخیزې اړیکې رامنځته شي.
- د کرنې د پراختیا لپاره باید د کرنیز ترویج د پوه او متخصصې قوې څخه لازمه استفاده وشي.
- په هېواد کې د کرنیز ترویج لازم فرصتونه موجود دي، د کرنې د پراختیا لپاره له یادو فرصتونو څخه باید سالمه او کافي استفاده وشي.

مأخذونه

بهرام، غ. م او توخی عرب، س. (۱۳۹۴ ل.). د څېړنې مېتودولوژي او د پروژو تحلیل او تجزیه، د قرطبه خپرونې، کابل پوهنتون.

سیدي بلوچ، غ. ن. (۱۳۹۸ ل.). د کرنیز اقتصاد مبادي (دویم چاپ)، مومند خپرندویه ټولنه - جلالآباد.

- Abdu-Raheem, K. A., & Worth, S. H. (2011). Household food security in South Africa: evaluating extension's paradigms relative to the current food security and development goals. *South African journal of agricultural extension*, 39(2).
- Ahmad, N., & Slathia, P. S. (2011). Market led extension for promoting rural entrepreneurship in India. *Journal of Global Communication*, 4(2), 143-147.
- Aker, J. C. (2011). Dial "A" for agriculture: a review of information and communication technologies for agricultural extension in developing countries. *Agricultural economics*, 42(6), 631-647.
- Albore, A. (2018). Review on role and challenges of agricultural extension service on farm productivity in Ethiopia. *International Journal of Agricultural Education and Extension*, 4(1), 93-100.
- Alemu, A. E., Maertens, M., Deckers, J., Bauer, H., & Mathijs, E. (2016). Impact of supply chain coordination on honey farmers' income in Tigray, Northern Ethiopia. *Agricultural and Food Economics*, 4(1), 1-21.
- Asiedu, B., Failler, P., & Beyens, Y. (2016). Enhancing aquaculture development: mapping the tilapia aquaculture value chain in Ghana. *Reviews in Aquaculture*, 8(4), 394-402.
- Belissa, M. (2016). Reforming Ethiopian Agricultural Extension Policy in the GTP II: The call for private sector involvement. *The Role of Agricultural Extension for Sustainable Agricultural and Rural Development*, 6.
- Birkhaeuser, D., Evenson, R. E., & Feder, G. (1991). The economic impact of agricultural extension: A review. *Economic development and cultural change*, 39(3), 607-650.
- Bonye, S. Z., Alfred, K. B., & Jasaw, G. S. (2012). Promoting community-based extension agents as an alternative approach to formal agricultural extension service delivery in Northern Ghana. *Asian Journal of Agriculture and Rural Development*, 2(393-2016-23897), 76-95.
- Buehren, N., Goldstein, M., Molina, E., & Vaillant, J. (2019). The impact of strengthening agricultural extension services on women farmers: Evidence from Ethiopia. *Agricultural Economics*, 50(4), 407-419.
- Chintamanie, B. (2013). *Guyana Agricultural Extension In A Changing Environment: "Towards The Farming Systems Approach* (No. 537-2016-38558).

- Christoplos, I., & Kidd, A. (2000). Guide for monitoring, evaluation and joint analyses of pluralistic extension support. *Guide for monitoring, evaluation and joint analyses of pluralistic extension support*.
- Danso-Abbeam, G., Ehiakpor, D. S., & Aidoo, R. (2018). Agricultural extension and its effects on farm productivity and income: insight from Northern Ghana. *Agriculture & Food Security*, 7(1), 1-10.
- Davis, K. E., Babu, S. C., & Ragasa, C. (2020). *Agricultural extension: Global status and performance in selected countries*. Intl Food Policy Res Inst.
- Davis, K., Swanson, B., Amudavi, D., Mekonnen, D. A., Flohrs, A., Riese, J., ... & Zerfu, E. (2010). In-depth assessment of the public agricultural extension system of Ethiopia and recommendations for improvement. *International Food Policy Research Institute (IFPRI) Discussion Paper, 1041*, 193-201.
- Debelo, W. B. (2020). Review on roles and challenges of agricultural extension system on growth of agricultural production in Ethiopia. *Journal of Plant Sciences*, 8(6), 189-200.
- Dhital, P. R. (2017). Agricultural extension in Nepal: experiences and issues. *Journal of Advances in Agriculture*, 7(3), 1071-1082.
- Feder, G., Anderson, J. R., Birner, R., & Deininger, K. (2010). Promises and realities of community-based agricultural extension. In *Community, market and state in development* (pp. 187-208). London: Palgrave Macmillan UK.
- Feder, G., Willet, A., & Zijp, W. (1999). Agricultural Extension Generic Challenges and Some Ingredients for Solutions, The World Bank Policy Research Working Paper 2129. *Washington DC: The World Bank*.
- Food and Agriculture Organization (FAO) of the United Nations. Ethiopia Country Brief; 2010. Retrieved from www.fao.org/count_ries/55528/en/eth/.
- Food and Agriculture Organization (FAO). (2018). Agricultural Development. Retrieved from <http://www.fao.org/agricultural-development/en/>
- Friis-Hansen, E. (2013). Impact assessment of farmer institutional development and agricultural change: Soroti district, Uganda. In *Participatory Research and Gender Analysis* (pp. 40-57). Routledge.
- Fujita, Y., & Min, S. H. (2000). Agricultural Extension for the 21 st Century. *Journal of Agricultural Extension & Community Development*, 7(1), 31-44.
- Gaaya, A. (1994). Extension education in agricultural and rural development: Role of international organizations-the FAO experience. *Cahiers Options Mediterraneennes (CIHEAM)*. v. 2 (4).
- Ganawah, M. I. J & Kamara, A. (2021). The Role of Agricultural Extension Programs in the Development of the Agricultural Sector in Sierra Leone. *Business and Economics Journal*, 12(1).

- Gebremedhin, B., Hoekstra, D., & Tegegne, A. (2006). *Commercialization of Ethiopian agriculture: Extension service from input supplier to knowledge broker and facilitator*. International Livestock Research Institute.
- Ghimire, N., Koundinya, V., & Holz-Clause, M. (2014). Government run vs. university managed agricultural extension: a review of Nepal, India and the United States. *Asian Journal of Agricultural Extension, Economics & Sociology*, 3(5), 461-472.
- Hawary, H. M. (2019). The Challenges of Agricultural Extension in Developing Agricultural Value Chains in Fayoum Governorate. *IOSR Journal of Agriculture and Veterinary Science (IOSR-JAVS)*, 12(10), 8-24.
- Hestingsih, H., Juraemi, J., & Juita, F. (2021). Peran penyuluh pertanian dalam pengembangan kelompok tani di Desa Tanah Abang Kecamatan Long Mesangat Kabupaten Kutai Timur (The Role Of Agricultural Extension in the Development of Farmer Groups in Tanah Abang Village Long Mesangat Subregency East Kutai Regency). *Jurnal Agribisnis dan Komunikasi Pertanian (Journal of Agribusiness and Agricultural Communication)*, 4(2), 61-66.
- Inegbedion, H., Obadiaru, E., Obasaju, B., Asaleye, A., & Lawal, A. (2018). Financing agriculture in Nigeria through agricultural extension services of agricultural development programmes (ADPs). *F1000Research*, 7.
- International Fund for Agricultural Development (IFAD). (2021). What is agricultural development? Retrieved from <https://www.ifad.org/en/web/latest/what-is-agricultural-development>
- Landini, F. (2021). How do rural extension agents learn? Argentine practitioners' sources of learning and knowledge. *The Journal of Agricultural Education and Extension*, 27(1), 35-54.
- Lee, Y., An, D., & Kim, T. (2020). The effects of agricultural extension service on crop production, revenue, and profit: Evidence from Mbale district in Uganda. *Korean Agricultural Economics Association*, 61(3), 161-179.
- Madu, U. A., Wakili, A. M., & Umar, M. H. (2013). Agricultural Extension Services: A Means For Improving Quality Of Life Of Rural Communities.
- Maginga, T., Nordey, T., & Dida, M. (2018). Extension system for improving the management of vegetable cropping systems.
- Mahaliyaarachchi, R. P., & Bandara, R. M. A. S. (2006). Commercialization of agriculture and role of agricultural extension.
- Maulidiah, I. A., Prayitno, G., & Subagiyo, A. (2021). The Role of Agricultural Extension on The Development of Farmers Group (Case Study: Pare Sub-district, Blitar Regency, East Java).
- Msuya, C. P., Annor-Frempong, F. K., Magheni, M. N., Agunga, R., Igodan, C., Ladele, A. A., ... & Ndiaye, A. (2017). The role of agricultural extension in Africa's

- development, the importance of extension workers and the need for change. *International Journal of Agricultural Extension*, 5(1), 51-58.
- Muller, A., Schader, C., El-Hage Scialabba, N., Brüggemann, J., Isensee, A., Erb, K. H., ... & Niggli, U. (2017). Strategies for feeding the world more sustainably with organic agriculture. *Nature communications*, 8(1), 1-13.
- Mwangi, J. G. (1998). The role of extension in the transfer and adoption of agricultural technologies. *Journal of International Agricultural and Extension Education*, 5(1), 63-68.
- Ojha, G. P., & Morin, S. R. (2001). *Partnership in agricultural extension: Lessons from Chitwan (Nepal)*. Overseas development institute (ODI). Agricultural research & extension network (AgREN).
- Omar, J. A. E., Hassan, A., & Bakar, A. (2012). Study of role of agricultural extension in the dissemination of sustainable agricultural development. *International journal of science and nature*, 3, 12-19.
- Ortiz-Crespo, B., Steinke, J., Quirós, C. F., van de Gevel, J., Daudi, H., Gaspar Mgimiloko, M., & van Etten, J. (2021). User-centred design of a digital advisory service: Enhancing public agricultural extension for sustainable intensification in Tanzania. *International journal of agricultural sustainability*, 19(5-6), 566-582.
- Owens, T., Hoddinott, J., & Kinsey, B. (2003). The impact of agricultural extension on farm production in resettlement areas of Zimbabwe. *Economic Development and Cultural Change*, 51(2), 337-357.
- Özcatalbas, O., Imran, M., Gurkan, G., Durmuş, H., & Unlu, T. (2017, July). The role of agricultural extension and agricultural education for sustainability. In *ESEE 2017 conference—transformative learning: new directions in agricultural extension and education* (pp. 4-7).
- Purcell, D., & Anderson, J. R. (1997). *Agricultural extension and research: Achievements and problems in national systems*. World Bank Publications.
- Qiao, D., Li, N., Cao, L., Zhang, D., Zheng, Y., & Xu, T. (2022). How Agricultural Extension Services Improve Farmers' Organic Fertilizer Use in China? The Perspective of Neighborhood Effect and Ecological Cognition. *Sustainability*, 14(12), 7166.
- Rivera, W. M., & Gustafson, D. J. (1991). Agricultural extension: Worldwide institutional evolution and forces for change. (*No Title*).
- Rivera, W. M., & Sulaiman, V. R. (2009). Extension: object of reform, engine for innovation. *Outlook on agriculture*, 38(3), 267-273.
- Salman, M. A. (2020). The Role of Agricultural Extension against the Challenges that Facing Farmers within their Agricultural Activities. *Plant Archives*, 20(2), 2996-3001.

- Swanson, B. E., & Rajalahti, R. (2010). Strengthening agricultural extension and advisory systems: Procedures for assessing, transforming, and evaluating extension systems.
- Uddin, M. N. (2008). Agricultural extension services in Bangladesh: A review study. *Department of Agricultural Extension Education, Bangladesh Agricultural University, Bangladesh.*
- Van den Ban, A. W. (1999). Problems of agricultural extension in developing and former communist countries. In *Globalising Indian agriculture: policies and strategies* (pp. 115-122). Classical Publishing Company.
- Van den Ban, A. W. (2002). Poverty alleviation among farmers: the role of knowledge. In *Wheelbarrows full of frogs: social learning in rural resource management: international research and reflections* (pp. 183-196). Koninklijke Van Gorcum.
- Van den Ban, A. W., & Hawkins, H. S. (1996). Agricultural extension. Blackwell Science, Oxford, 2nd ed. Discusses privatisation more in detail in Sections 9.6 and 10.8.
- Wijeratne, M. (1988). *Farmer, extension and research in Sri Lanka: an empirical study of the agricultural knowledge system with special reference to Matara district.* Wageningen University and Research.
- World Bank. (2021). Agriculture and Rural Development. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture>
- Zwane, E. M. (2012). Does extension have a role to play in rural development?. *South African Journal of Agricultural Extension*, 40(1), 16-24.